

Zpráva o šetření

ve věci postupu věznice po zjištění těhotenství u odsouzené a návštěv rodiny ve věznici

Dne 18. 2. 2020 se na Kancelář veřejného ochránce práv obrátila paní A., nar. xxx, t. č. ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Světlá nad Sázavou (dále také jako „stěžovatelka“). Jmenovaná nastoupila dle svého vyjádření do výkonu trestu odnětí svobody ve Vazební věznici a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno jako těhotná. Soud dle stěžovatelky žádným způsobem nezohlednil těhotenství jmenované a nepropustil ji z výkonu trestu odnětí svobody. Po nějaké době prodělala jmenovaná potrat; zdravotní sestra se údajně v průběhu potratu stěžovatelky chovala nevhodným způsobem. Současně si jmenovaná stěžovala také na nemožnost návštěvy všech čtyř dětí s manželem ve Věznici Světlá nad Sázavou.

Z pověření veřejného ochránce práv JUDr. Stanislava Křečka, který na mě přenesl některé oblasti své působnosti¹, mj. i oblast vězeňství, jsem provedla v této věci šetření.

A. Shrnutí závěrů

Vazební věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence Brno pochybila, když neinformovala bezodkladně po zjištění těhotenství stěžovatelky příslušný soud.

Věznice Světlá nad Sázavou pochybila, když neumožnila ani v jednom případě po dobu jednoho roku stěžovatelce společnou návštěvu se svým manželem a čtyřmi jejími dětmi.

B. Skutková zjištění

B.1 Postup věznice po zjištění těhotenství

Stěžovatelka nastoupila do výkonu trestu odnětí svobody v brněnské vazební věznici dne 21. 2. 2019; následně byla eskortována do Věznice Světlá nad Sázavou dne 28. 3. 2019.

Vstupní lékařská prohlídka byla provedena dne 22. 2. 2019 a při této prohlídce lékařka zaznamenala do diagnostického závěru – gravidita 10. týden. Dne 26. 2. 2019 byl při vstupní gynekologické prohlídce vystaven stěžovatelce těhotenský průkaz.

Ředitel Vazební věznice a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno doložil, že žádost Krajského soudu v Brně o sdělení, zda je stěžovatelka gravidní a ve kterém týdnu těhotenství se nachází, byla do věznice doručena dne 12. 3. 2019 a odpověď byla zaslána dne 19. 3. 2019. Dle obsahu tohoto sdělení byla stěžovatelka v 11. týdnu těhotenství, přičemž dne 16. 3. 2019 došlo na interním oddělení věznice ke spontánnímu potratu. Akutní revize dutiny děložní byla u stěžovatelky provedena ve Fakultní nemocnici Brno dne 16. 3. 2019, což ředitel věznice doložil zdravotnickou dokumentací.

1 Podle ustanovení § 2 odst. 4 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

B.2 Návštěvy ve věznici

Dle vyjádření ředitelky Věznice Světlá nad Sázavou stěžovatelka žádala a dále žádá o návštěvy se svým manželem a dětmi.

Návštěvy byly realizovány následovně:

- 5. 4. 2019, od 8:00 hod. – 11:00 hod. – manžel – B., dcera – C., dcera – D., syn – E.;
- 11. 5. 2019, od 8:00 hod. – 11:00 hod. – manžel – B., syn – F., dcera – D., bratr – G.;
- 8. 6. 2019, od 8:00 hod. – 11:00 hod. – manžel – B., syn – F., syn – E., dcera – D.;
- 20. 7. 2019, od 8:00 hod. – 11:00 hod. – manžel – B., dcera – D., dcera – C., bratr – G.;
- 3. 8. 2019, od 8:00 hod. – 11:00 hod. – manžel – B., dcera – D., syn – F., syn – E.;
- 1. 9. 2019, od 13:00 hod. – 16:00 hod. – manžel – B., dcera – D., dcera – C., bratr – G.;
- 5. 10. 2019, od 8:00 hod. – 11:00 hod. – manžel – B., syn – F., syn – E., dcera – D.;
- 16. 11. 2019, od 8:00 hod. – 11:00 hod. – manžel – B., dcera – D., dcera – C., syn – E.;
- 7. 12. 2019, od 13:00 hod. – 16:00 hod. – manžel – B., dcera – D., syn – F., syn – E. (návštěva bez zrkové a sluchové kontroly²);
- 4. 1. 2020, od 8:00 hod. – 11:00 hod. – manžel – B., dcera – D., syn – E.;
- 1. 2. 2020, od 8:00 hod. – 11:00 hod. – manžel – B., syn – E., syn – F., dcera – D.;
- 7. 3. 2020, od 8:00 hod. – 11:00 hod. – manžel – B., dcera – D., dcera – C., bratr – G.

Stěžovatelka má 4 děti, dcery C. a D. a syny E. a F.

C. Právní hodnocení

C.1 Postup věznice po zjištění těhotenství

Vazební věznice a ústav pro výkon zabezpečovací detence Brno pochybila, když nepostupovala tak, aby se soud o těhotenství stěžovatelky dozvěděl bezodkladně.

Odsouzený má právo na zdravotní služby v rozsahu a za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem³ s přihlédnutím k omezením vyplývajícím z účelu trestu.⁴

2 Dle § 19 odst. 5 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

3 Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů.

4 Ustanovení § 16 odst. 6 zákona o výkonu trestu odnětí svobody.

Zjistí-li ošetřující lékař, že odsouzená je těhotná, předloží po projednání věci oblastní lékařskou komisí nebo nemocniční lékařskou komisí podnět řediteli věznice k podání návrhu na přerušení výkonu trestu odnětí svobody.⁵

Výkon trestu odnětí svobody na těhotné ženě a na matce novorozeného dítěte předseda senátu odloží na dobu jednoho roku po porodu.⁶ Předseda senátu vždy přeruší výkon trestu na těhotné ženě nebo matce dítěte mladšího jednoho roku.⁷

Rozhodnutí o přerušení výkonu trestu na těhotné ženě je obligatorní povahy, o přerušení výkonu trestu rozhodne předseda senátu ihned, jakmile zjistí, že jsou splněny důvody v tomto ustanovení uvedené. Předseda senátu, který rozhodl o přerušení výkonu trestu, je povinen učinit opatření, aby jeho rozhodnutí bylo vykonáno (vyrozumět o přerušení věznici, v níž odsouzený vykonává trest odnětí svobody, a současně jí zaslat příkaz k propuštění).⁸

Bylo-li u obviněné nebo odsouzené zjištěno těhotenství, provedou se podle pokynů odborného lékaře – gynekologa potřebná specializovaná a doplňující vyšetření a těhotné se vydá průkaz pro těhotnou; do průkazu se zaznamenávají výsledky kontrolních odborných vyšetření. Každý případ zjištěného těhotenství předloží lékař zdravotnického střediska co nejdříve k posouzení příslušné oblastní nebo nemocniční lékařské komisi, která písemně upozorní místně příslušný soud na změnu zdravotního stavu a navrhne propuštění z vazby nebo přerušení výkonu trestu odnětí svobody, případně upuštění.⁹

Stěžovatelka byla téhož dne, kdy došlo k potratu, eskortována do civilního zdravotnického zařízení k vyšetření. Nelze zjistit, zda se zdravotní sestra chovala ke stěžovatelce nevhodným způsobem; v každém případě je však nepochybné, že na potrat věznice okamžitě reagovala zajištěním příslušného vyšetření.

U stěžovatelky bylo zjištěno těhotenství dne 22. 2. 2019, přičemž věznice mi nepředložila doklad¹⁰ o tom, že by vězeňský lékař postupoval tak, jak měl.¹¹ Soud se tak o těhotenství dozvěděl až po 25 dnech od jeho zjištění, a to až v návaznosti na svoji žádost. Brněnská

5 Ustanovení § 2 odst. 5 metodického listu ředitele odboru zdravotnické služby č. 1/2016, o zdravotní způsobilosti k výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody.

6 Ustanovení § 322 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

7 Ustanovení § 325 odst. 1 trestního řádu. Dané ustanovení bylo novelizováno s účinností od 1. 10. 2020, viz zákon č. 165/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

8 Šámal, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s.

9 Ustanovení § 100 nařízení ministra spravedlnosti č. 4/2008, o poskytování zdravotní péče osobám ve výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody.

10 Na základě výzvy z 23. dubna 2020 věznice poskytla své vyjádření mimo jiné i k tomuto bodu dne 12. května 2020 (VS-4379-93/ČJ-2020-803080).

11 Nařízení ministra spravedlnosti č. 4/2008 a metodický list ředitele odboru zdravotnické služby č. 1/2016.

vazební věznice tak v tomto ohledu selhala, neboť nepostupovala tak, aby se soud o těhotenství stěžovatelky dozvěděl bezodkladně.

Podle Listiny základních práv a svobod má každý právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života. Právo na respektování soukromého a rodinného života zakotvuje rovněž Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod¹². Postup věznice měl negativní dopady nejen na psychický stav stěžovatelky, ale v důsledku i na možnost realizovat její rodinný život, neboť v případě, že by se věznice bezodkladně po zjištění těhotenství obrátila na soud, předseda senátu by byl povinen ihned rozhodnout o přerušení výkonu trestu. Postup věznice proto mohl představovat i zásah do práva stěžovatelky na rodinný život.

C.2 Návštěvy ve věznici

Věznice Světlá nad Sázavou pochybila, když neumožnila ani v jednom případě po dobu jednoho roku stěžovatelce návštěvu se svým manželem a čtyřmi jejími dětmi.

Návštěvy musí být organizovány tak, aby měli vězni možnost udržovat a rozvíjet rodinné vztahy co možná nejnормálnějším způsobem.¹³ Důležitost rodinných vztahů opakovaně zdůrazňuje Evropský soud pro lidská práva, který uvedl, že jakékoli zatčení zahrnuje ve své podstatě omezení svobody a zásah do soukromého a rodinného života, ale esenciální součástí práva na respektování rodinného života je povinnost příslušných orgánů pomáhat vězněné osobě udržovat kontakt se svou rodinou.¹⁴

Odsouzený má právo přijímat v čase určeném ředitelem věznice návštěvy blízkých osob na dobu 3 hodin během jednoho kalendářního měsíce. Nestanoví-li vnitřní řád věznice počet vyšší, mohou odsouzeného současně navštívit nejvýše 4 osoby včetně nezletilých dětí. Nezletilé děti ve věku do 15 let se mohou zúčastnit návštěvy pouze v doprovodu osoby starší 18 let. V zájmu nápravy odsouzeného nebo z jiného závažného důvodu lze odsouzenému povolit návštěvu jiných než blízkých osob.¹⁵

Věznice má oprávnění umožnit odsouzeným návštěvy více jak 4 osob; vnitřní řád věznice tuto možnost nijak neupravuje.¹⁶ V této výjimečné situaci, kdy stěžovatelka má manžela a 4 děti, nemohou stěžovatelku současně navštívit všechny tyto osoby. Stěžovatelka měla

12 Čl. 8 Úmluvy. Viz Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.

13 Článek 24.4 Evropských vězeňských pravidel [Doporučení Rec (2006) 2 Výboru ministrů členským státům Rady Evropy k Evropským vězeňským pravidlům].

14 Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Messina proti Itálii ze dne 29. 10. 1992, stížnost č. 13803/88; rozsudek ESLP ve věci Lavents proti Lotyšsku ze dne 28. 11. 2002, stížnost č. 58442/00; rozsudek ESLP ve věci Ostrovar proti Moldavsku ze dne 13. 9. 2005, stížnost č. 35207/03.

15 Ustanovení § 19 odst. 1, 3 a 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody.

16 Viz čl. 12 Vnitřního řádu pro odsouzené Věznice Světlá nad Sázavou (č. j. VS-54552-6/ČJ-2018-802330).

již 12 návštěv osob blízkých, přičemž ani v jednom případě ji nenavštívil manžel a všechny její děti současně.

Věznici jsem žádala o sdělení, zda a kdy stěžovatelka žádala o návštěvu všech svých dětí společně s manželem, a o sdělení důvodu, proč takováto návštěva nebyla umožněna. Ředitelka věznice mi sdělila, že stěžovatelka žádala a dále žádá o návštěvy se svým manželem a dětmi, ale věznice nijak neodpověděla na dotaz, z jakého důvodu nemohou stěžovatelku navštěvovat všechny děti společně s manželem.

Chápu, že uvedené omezení na čtyři navštěvující osoby je dáno především kapacitními důvody, prostorem pro návštěvy a rovněž požadavkem na zachování pořádku a zajištění určitého minimálního prostoru jednotlivým odsouzeným a jejich návštěvě. Situace v jednotlivých věznicích se však může lišit, proto je dána řediteli věznice možnost stanovit ve vnitřním řádu věznice vyšší počet návštěvníků. Domnívám se, že případů, kdy odsouzená žena ve Věznici Světlá nad Sázavou má manžela či partnera a více než 3 děti a současně má zájem se setkat s celou svou rodinou při návštěvě, není mnoho, a proto by k tomuto požadavku měla věznice přistupovat individuálně s maximální možnou mírou citlivosti; v této souvislosti by mohlo dojít i ke změně vnitřního řádu věznice stran výše uvedeného. Naopak vítám skutečnost, že stěžovatelce byla umožněna alespoň v jednom případě návštěva bez zrakové a sluchové kontroly.

D. Informace o dalším postupu

Zprávu zasílám řediteli Vazební věznice a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno a ředitelce Věznice Světlá nad Sázavou a podle § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv žádám, aby se ve lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřili ke zjištěným pochybením a informovali mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje mé dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

Zprávu zasílám rovněž stěžovatelce.

Brno 7. července 2020

Mgr. Monika Šimůnková
zástupkyně veřejného ochránce práv